Nr. 78. Anulu XXIX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 17|5 Octobre 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Temnitiele séu locurile de prinsóre.

Nu este numai datorinti'a, ci este si dreptu intielesulu interesu alu societatii omenesci, cá se se ocupe si cu sórtea aceloru nenorociti, carii séu din reintia, séu din slabitiune omenésca, séu uneori chiaru pe nevinovate rusinati si infamati sufere in prinsori, in temnitie putoróse, in féra si catusi, cu postu si batai, luni séu ani intregi, séu si tóta viéti'a De candu este lumea, locuri pedepsitóre si corectionale totudeauna au fostu; este inse o nemarginita diferintia intre prinsorile in care ómenii cadiuti la fapte rele se detienu cá din cesbunare si fara a incerca macar coregeres loru, si érasi intre prinsorile corectionale, in care se incérca indreptarea, re'ntórcerea pecatosiloru dela fapt'ele loru.

Scimti'a recunoscù de cateva dieci de ani incóce, ca prinsorile asié precum au fostu ele intocmite in o parte mare a Europei, erá mai multu scóle de criminali, decatu locuri de corectiune, adeverate urgia a societatii omenesci, pentruca mai toti cati scapá din robi'a temnitieloru, esia multu mai blastamati de catu au fostu ei candu au intratu. Legislatiunile pe la noi s'au ocupatu fórte rarn cu cestiunea inchisorilor séu temnitieloru, ceea ce este spre rusinea loru, pentruca a trebuitu se vie absolutismulu celu de 12 ani, pentrucá se curatie temnitiele de spurcatiuni, se le p-elaca in catva din posteri si scorburi de féra selbatece in locuintie omenesci si din scóle de crime in case de lucratori. Ve aduceti aminte in ce stare fiorósa aflase guberuatorulu br. Wohlgemuth temnitiele Transilvaniei, cum si de respunsulu celu nerusinatu ce i se dete intre altele la orasiulu Bistritia de catra autoritatea locala. In Ungari'a crudimea si barbari'a ferósa in acésta privintia a fostu totudeauna mai mare de catu pe la noi. Dela 1861 umanitatea in prinsorile corectionale in locu se créscа a decrescutu.

Amu fi crediutu, ca pana acum legea presei nu ne ar fi suferitu a descoperi despre starea temnitieloru ceea ce sciamu noi. Dn. Emiliu Tauffer, juristu de profesiune, séu cum se dice omu de specialitate ne scuti aratandune totuodata, ca asié ceva se póte scrie si vorbi fara periculu. Dn. Tauffer a calatoritu pe la tóte prinsorile mai de frunte din Ungari'a si Transilvani'a, le a descrisu pe acelea cu multa cunoscintia de lucru, totuodata intr'unu stilu bine intielesu si cu o maniera domóla, éra „Kolozs. Közlöny" reproduce in mai multi numeri interesantele insemnari ale susnumitului barbatu. In Nru sei 116 pana la 119 vede cinova cá intr'o cautatóre starea prinsorilorn din Transilvani'a, precum si pana in catu acelessi aru fi locuri de indreptare, séu mai virtosu scóle de crime. Dn. Tauffer afla, ca temnitiele nu mai sunt precum erá pana la 1849, ca inse ele sunt departe de aceea ce aru trebui se fia.

In Transilvani'a sunt dóua prinsori provinciale, destinate spre a primi pe persónele condamnate (osendite) pentru crime grele, adica cea din Gherl'a (Armenopole) pentru barbati si cea din Aiudu pentru femei. Din locurile de prinsori se póte incheié prea adesea si la starea moralitatii popóraloru, inse si la gradulu umanitatii pe care voru fi standu si legile pedepsitóre si tribunalele. Noi spre acestu scopu ne marginimu a reproduce sici despre temnitie mai multu numai date statistice, urmate de prea pucine observatiuni.

In prinsórea dela Gherl'a se afla in 30 Augustu a. c. 656 criminali. Acestu numeru se imparte dupa natiunalitati asié: maghiari si secui 199 la poporime de 500.000; sasi 39 la poporime de 180.000; romani 356 la 1,150.000, nemti 2, polonu 1, rutenu 1, moravu 1, evrei 18 la 22 mii suflete; tiegani 29 la nu scin cate suflete, ca cu scirea nóstra tieganii in diecimea acésta de ani nu sunt numerati separatu. Din toti persóne tinere intre 15 si 24 ani erá 99, intre 24 si 40 ani 375, dela 40 in susu 182. 6 insi se afla prinsi pe viatia.

Pentru tienerea robiloru se platescu numai oste $26^1/_2$ cri pe di, unde pe airea se dau cate 40 si 50 cri.

Pedepsele care se spléca in Gherl'a sunt: camar'a intunecósa, postu, bataie, éra scurteica (haiuitia, spentielutiu) stringatóre si lantiuirea la pamentu sunt oassate. Postulu cu pane si apa scurta la fórte multi viati'a. Moru preste 60 pe anu, cei mai multi din ból'a de plamani.

Custodi'a in Gherl'a sta din 90 armati.

Prinsórea provinciala din Aiudu destinata pentru femei criminale a inceputu a se cladi numai la 1857, a fostu gat'a in 1860 si a costatu 224.800 fl. v. a., pentru cá se detiena in laintrulu seu 210 osendite.

Pela 23 Augustu candu visità du. Tauffer temniti'a femeiloru se afla inchise din tóta Transilvani'a numai 94 inse. Din acestea erá: 29 maghiare si secuience, 7 sasóice, 2 nemtióice, 25 romance, 29 tiegane, 2 israelitene. Dupa confesiune 47 r. catolice, 16 gr. unite, 10 gr. nounite, 9 reformate, 7 luterane, 3 unitariane, 2 mosaice. Dupa crimele comise: 15 ucigasie de omu, 24 ucigasie de prunci proprii, 2 lótre rapitóre (Räuberinnen), 7 tecinarese, 44 fure, 1 lapedatóre de fetu, 1 insielatóre.

Pe acestea femei cadiute le ocupa cu luc.uri femeiesci mai de multe feluri; tienerea loru costa pe tiéra 10.058 fl. pe anu.

Dn. Tauffer afla in acésta temnitia putóre scarnava, cum si unu scandalu si mai scarnavu, ca pe candu se afla elu acolo visitandu, o parte din arestatii barbati de si comitatului Albei de josu carii nu mai incapu in temniti'a comitatului, erá stramutati in temniti'a femeiloru. Se póte óre justifica o asemenea fapta? S'a facutu acésta cu scirea comitelui supremu si cu a presiedintelui dela tribunalu? Dn. Tauffer adauge, ca in acceasi prinsóre, in care disciplin'a prescrisa cere o tacere si linisce strinsa, se audia larma, fluieraturi, sberaturi, cum si ca ar fi preste putintia de a evita orice cochetarii intre barbati si femei.

Pentrucá se fimu in stare de a trage linii paralele si de morsla si de dreptate, se trecemu pe cateva minute la Ungari'a. Vediuramu ca in Transilvani'a pentru 2 milióne locuitori sunt dóua prinsori provinciale, una de barbati alt'a femei si ca numerulu nenorocitiloru locuitori barbati si femei in ambele este 750, éra tienerea loru costa la 90 mii fl In Ungari'a cu Banatulu pentru 9 milióne locuitori sunt 5 prinsori séu temnitie provinciale, adica in Vácz cu 717 criminali, pe carii ii pazescu 98 ómeni armati, éra tienerea costa 110 367 fl. In Leopoldstadt (comit. Neutra) cu 862 prinsi, cu spese anuale 139.113 fl. In Munacaciu cu 642 prinsi, cu spese anuale 93.351 fl. In Illava (comit. Trencinu), temniti'a facuta dintr'o fortarétia si din o monastire cu spesele statului in suma de 928.200 fl. sici se detienu cei mai periculosi criminali din tóta tiér'a, numerulu loru erá 573, dintre carii 36 pe tóta viatia, éra spesele tienerii 82 mii fl. v. a. A cincea prinsórea este la satulu Maria Nostra in comitatulu Hont, prefacuta érasi dintr'o monastire cu spese de 150 mii fl., destinata numai pentru femei criminale, de care in Aprile 1866 erá 258 totu de acelea care sunt condamnate a robi mai multu de unu anu, éra tienerea loru costa preste 26 mii fl. v. a. pe anu.

Asié in Ungari'a la an. 1866 era condamnati pentru crime grele 3052 barbati si femei. Totu Ungari'a mai are 106 prinsori séu temnitie pela comitate, cetati si orasie, care inca in mare parte sunt pline. In multe din acestea mai domnesce totu negrij'a, putórea, barbari'a, crudimea si tóte scarnaviile dinainte de 1848, adica autonomi'a fara picu de controla si publicitate. — (Va urmá.)

Distingerile romaniloru.

„Vixere ante Agamemnona multi, sed omnes illacrimabiles ignotique, longa nocte, carent quia vate sacro."

De candu ne aflamu pre pamentulu Daciei Traiane, cate fapte eroice si demne de imitatiune si de admiratiune ni-au remasu in intunerecolu noptii, numai din singur'a causa, ca n'a fostu cine se le inregistrese spre a le lasá proprietate istoriei nationale; ma de le-a si inregistratu dupa marimea importantiei loru, ele au fostu deturnate, schimosite si falsificate, ma si rapite din proprietatea romana si ascrise de istoricii straini cu desinula perfidia altei natiuni, care nu le-a seversitu. Suntemu indreptatiti astadi a dice acést'a, pentru ca vedemu, catu de multe date false si intortochiate ne arunca unii istorici straini pe aripile viitoriului, care apoi ér' va jurá ca sunt adeverate, fictaque fidem capient, etsi rapta heroi.

Tocma asta impregiurare ne face a ne adresá catra fratii nostri de arme mai inteligenti, cá or-unde se distinge bravur'a ostasiului romanu se-o inregistrese si scóta in publicu, cá se ne pastramu eredidatea fapteloru, care singura ne póte dovedi, ca suntemu fii lui Marte.

Cu cata reverintia si pietate onoramu memori'a chronicariloru romani, cari déca n'aru fi esistatu si astadi amu fi remasu prada intunerecului si letargiei! Cine nu se inchina barbatiloru, cari lasa la natiuni anale si diurnale in tóte obiectele, ce potu face o ilustratiune in istoria, potu descoperi nesce adeveruri abstruse si prin aceea ajuta a usiurá drumulu la circumspectiune si la lumina in sinulu natiunii loru! Amu trebui se dormu, cá tóte repórtele inregistrate in diurnale militari si civili despre romani se le inregistramu celu pucinu asié dupa cum ne-a pastratu Poémationulu, faptele granitiariloru romani supt Iosifu II., a carui judecata despre bravur'a romaniloru o cetimu in marturisirea lui: „Virtus romana rediviva", care déca nu o scotea la lumina unu demnu de memoria eterna Vaida, n'ar redicá animele ei frontea nepotiloru, cá se tiena despre sine aceea ce e innascutu in caracteriulu, curagiulu loru, ér' nu se plece capulu si se-si acopere fruntea dinaintea minciuniloru scriitoriloru straini, cari nu se rusinara a ne califica sub tóta constitutiunea feudala cu cuvintele: „Hominum genus ad servitutem natum" ad. unu felin de ómeni nascuti numai spre iobagia. De aceea amu dori, ca totu romanulu inteligentu se lase, déca nu alt'a, celu pucinu unu portofoliu, unu diurnalu despre faptele si vicisitudinele romaniloru in giurulu seu si in relatiunile cu vecinii sei, ca acestea voru servi de indreptariu viitorimi si voru dá nutrementu istoriei fapteloru natiunii nóstre, care trebue se-si creese istori'a s'a nationala ca natiune politica. Noi inca ne vomu face detori'a cu publicarea or cararu notitie, ce ni se voru impartasi séu preste care vomu dá.

Despre regimentulu Imp. Alecsandru Nr. II cu cerculu de intregire in Fagarasiu, cetimu in „Herm. Ztg." unu „adio" catra regimentu dela colonelulu loru Grivicic, din care se vede, ca regimentulu acést'a statatoriu din romani s'a distinsu cu deosebire in batali'a din 27 Iuniu la Trautenau si in 28 in lupt'a cea infricosiata dela Rudersdorf, unde singur'a acést'a brigada de demanétia pana sér'a s'a luptatu in contra gardei prusiane, care erá de 6 ori mai numerósa.

Catra regim. de linea infant. Imper. Alecsandru Nr. II:

„Din anima multiamescu cu bravulni si eroicului regimentu Alecsandru pentru salutarea de despartire trasisa mie pe telegrafu, candu pornii din Vien'a."

„Déca istori'a inregistrésa in cartea s'a cu condeiu de arama lupt'a nóstra cea gloriósa dela Trautenau, déca va enara cu multiumire patriei cum se amesteca in

diu'a acceà resunetele imnulu lui Radetzky cu bubuitulu tunuriloru si cu sunetulu pusciloru si cum tóta larm'a armeloru se nadusia de strigatele entusiastice: Se traiésca Imperatulu! ea in etern'a ei dreptate nu va denega admirarea trupeloru acelora, care la Rudersdorf se luptara in contra unui dusmanu de siese ori mai numerosu cu totu atatu de multa abnegare de sene, cu cata virtute eroica."

„Me tienu dar' prea fortunatu, ca am comandatu in dilele acele reg. 16-le de venatori, reg. Alexandru si Airoldi, intocma de brave si resemnate, si ca am sangeratu cu atatu de multi soci (ortaci) de arme."

Grivicio m. p. colonelu.

— Recunoscinti'a catra regimentulu granitiaru romanu banaticu Nr. 13, care se afla in corpulu alu 3le de armata, se afla in ordinea Archiducelui Ernst Nr. 596, Villach, tramisa regimentelui prin comandantele interimalu Vezlar L. M. C. cu datu Klagenfurt 27 Sept. sub Nr. 217; ea destinge bravur'a romaniloru asia:

C. R. LdMC. Archiducele Ernst

catra c. r. Regimentu banatianu-romanu de margine nr. 13.

„La pré inaltulu ordinu Regimentulu pléca acasa.

Cá uniculu, dara demnulu representante alu militariloru de margine, Regimentulu acest'a stete sub comund'a mea la armat'a de nordu.

Foi martoru tienutei lui celei esemplari in totu restempulu, catu au fostu in cuprinsulu corpului a 3 de armata.

Pasindu acest'a de sub comand'a mea, me simtiu obligatu in numele servitiului pre inaltu, pentru disciplin'a documentata si inca in impregiurari grele, pentru perseverenti'a la mersuri de multe ori ingreunate, pentru bravur'a inaintea inimicului, ai esprime deplin'a mea recunoscintia si multiamit'a.

Resistinti'a cea curagiósa si venjósa a regimentului la Sadov'a, in diu'a cea grea dela Königgrätz, esemplarea sea retragere spre Lip'a, perseverenti'a statornica aci in campulu liberu, in foculu tunuriloru inimicului mai numerosu, precum si tienut'a cea incheiata si ordinea la retragerea cea grea, dupa batalia„ voru fi pentru totu deun'a momente pline de onóre in istori'a regimentului

Sum convinsu ca acesta si de aci incolo, in in ori ce impregiurari, va pastra spiritulu celu vechiu alu armatei austriace, ca elu va tiené computu de esperintiele campaniei trecute si va propasi amesuratu recerintieloru tempului, éra la chiamarea préinaltului nostru domu alu ostiriloru sum convinsu, ca elu va puté se caute liniscitu si siguru in faci'a eventualitatiloru fiitóre.

Ernst m. p. LMC.

Brasiovu, 15 Oct. Spre marea bucuria a comerciantiloru cu vite cornute, inalt'a comanda generala a tierei a ordonatu, cá dilele de contumatia pentru straportarea viteloru din Moldo-Romani'a se se reduca numai la 10, din causa, ca scirile despre starea viteloru sunt imbucuratórie.

De almintrelea publiculu de aicia, mai vertosu romanii, sunt cá necidodata ingrigiti despre viitoriulu patriei loru. Anumitu in tóte cercurile de conversatiune nu se potu mirá deajunsu, omu si cu ce drepta, cu ce calculu se póte concede cá Ungari'a se cutede a face sila Transilvaniei cu una pretensiune atatu de cutediata, cá se o fusionese si contopésca cu ea fora voiea ei, precandu patri'a nóstra e autonóma in virtutea unui contractu bilateralu cu coróna, precandu drepturile politice nationale ale Ardéluloi sunt déjá sanctionate de Maiestate pre basea federalismului a patru natiuni politice si siese confesiuni si precandu maioritatea Transilvaniei nu va se scia de alte planuiri, decatu de apararea cu santienia a continuitatii de dreptu dela 1863/4. Toti traiescu in tarea convictiune, ca Mai. S'a se va indurá a conchiamá ér' catu mai curundu diet'a Ardéluloi, cá se si continuedie lucrarile cu pertractarea propusationiloru regie propuse dietei din Sibiiu spre deslegare; si le sangera anim'a, candu vedu, ca trecu tempuri preste tempuri, si inca nici o lege comunala, nici o inlesnire pentru patria, celu pucinu cu redicarea unei bance ipotecarie pentru inlesnirea comerciului si a diveseloru intreprinderi industriali, nu s'a potutu pana acum introduce, din causa incurcariloru ce le casiuna Ungari'a si unionistii cu pretensiunile legiloru din 1848. Dintre tóte provinciele monarchiei Ardéluln se afla asiadiatu prin primirea diplomei si facia cu imperiulu. Asia sórtea Transilvaniei dupa legile esistente e prin acte bilaterali concreditata numai in mana ei si a marelui principe alu tierei, fára se aiba si Ungari'a catu de pucinu dreptu a se amestecá spre a-i h.api si scurtá dreptulu autonomiei ei. Deci nu mai afli sufletu pe sici, care se vrea se auda de uniune cu Ungari'a, cu atatu mai pucinu de diet'a ei, ci atau toti neclatiti pre longa continuitatea drepturiloru din 1863/4 cu autonomi'a tierei, cá unii ce se afla in posesoriu si nu dau paserea cea din mana pe cea din gardu.

Mai face obiectu alu conversatiunii si restaurarea oficialoru si mai multu introducerea publicitatii siedintieloru comunitatii centumvirale pe care o dorescu tocma in interesalu incredepe care o doresc tocma in interesalu incredepublice si pretendu cá se nu se puna ér' la o parte, dupa cum ar' vré unii, cari se temu de publicitate, cá sobolulu de lumin'a sorelui. —

Romanii brasioveni sunt resolviti a serba memorabili'a di de **26** Octobre, aniversarea sanctionarii art. I de lege din 1863 cá semnu de omagiale multiamita catra Maiestate si totuodata pentruca o pretiuésca cá pe unu fetu, cá unu resultatu alu lupteloru natiunii portate de mai bine de 400 ani; si fora crima in contra vietii nóstre nationale politice, nece unu sufletu de romanu nu póte fi indiferentu la serbarea acestei aniversarie, care ni o reclama cu voce stentorica tóte impregiurarile de facia. Simtiementele nóstre cele leali catra marele principe; acarui inaltiata drépta a subscrisu si in limb'a romana acea lege in diu'a acésta, ne imperitésa, cá se o primimu de serbatória nationala, — de fraternisare si de sacrificiulu unui denariu pentru redicarea unei academii de drepturi nationale in autonom'a Transilvani'a. La care serbare se trage atentiunea tuturoru romaniloru ardeleni, cá se faca asemenea. —

Brasiovu 16 Oct. n. Dupa seceta mai de dóua luni, de alaltaeri s'a innuoratu cerulu, éra eri si astadi ploá fórte bine si mai plóua intinsu, incatu economii carii mai desperasera pentru semenaturele de tómna ca nu le voru resari, insufletiescu din nou; isvórale si putiurile cate secasera mai de totu inca'si recastiga nutrementulu loru.

Pretiurile bucateloru in vinerea trecuta s'au schimbatu prea pucinu din ccea ce fusesera. Se vedemu ce va fi dupa acésta plóia manósa.

Clusiu 12 Oct. n. Tinerimea s'a consirisu si la cursulu de drepturi de aici in numeru destulu de mare. Din an. 1866/7 inainte atatu aici, catu si in colegiulu reformatiloru dela M. Osiorheiu s'a introdusu si cursulu juridicu de patru ani asié, incatu se aiba dreptu de publicitate pe carele pana acuma nu'lu avea, adica la acestu colegiu nu se potea da testimonii si absolutorii cu valóre legala. De aici incolo precum dela academi'a din Sibiiu, asié si dela cele dóua ungaresci din Clusiu si M. Osiorheiu tinerii cati voru face intregu cursulu de patru ani si voru avé absolutoriu bunu, voru fi lasati fara nici o pedeca la orice universitate din monarchi'a austriaca, pentrucá se puna atatu ecsamene de statu, catu si rigurése spre a'si castiga diplom'a de doctoru in drepturi.

Asié de astadi inainte Transilvani'a are 1 academia de drepturi in limb'a germana, 2 in limb'a maghiara si nici un'a in limb'a romanésca. Insemnamu, ca cea din M. Osiorheiu se tiene din venitorile bisericesci si scolastice ale reformatiloru, cea din Clusiu este chironom'a fostului licen regescu, e inse ajutata din nou de castra statu, éra cea din Sibiiu se sustiene dela statu cu cate 17 mii fiorini v. a. pe anu. De altmintrea vedi bugetulu Transilvaniei substernutu de catra cancelari'a r. transilvana de curte la senatulu imperialu in an. 1864/5 spre a'lu vota.

In acelasi timpu acceasi r. cancelaria propusese si midilocice votarea de plati pentru cate doi docenti de drepturi in limb'a romanésca la academi'a din Sibiiu si la cea din Clusiu. „De catu atata mai bine nimicu," audisi pe atunci murmurandu pe o multime de ómeni scurtu vedietori, éra vocea celoru carii dicea: „decatu nimicu, mai bine si atata," nu se audia nicairi, se audia inse vocea acelora carii fantasá, cà natiunea se'si ridice academia de drepturi din banii sei, care insemná atatu, cá se'si adune prin colecte unu tondu celu pucinu de treisute mii fiorini v. a., pentrucá se aiba unu venitu anualu de 15 mii fiorini, fara care este preste putintia a sustiené o academia de drepturi, dara inca si asié numai cu greutate; afara de acesa se cere si unu localu propriu cu 4 clase mari, 1 chiliia pentru cancelaria si biblioteca, 1 locuintia pentru pedelu, tóte acestea scii numai pe saracia. De altmintrea despre acestea se mai scriesce paremise in Februariu an. 1865 totu in Gazeta.

Acum sunt fórte multi, carii s'au bucura din sufletu se védia macar pe acei 4 docenti propunendu cateva specialitati in limb'ar omanésca, inse éca nu se póte, pentruca la uniculu carele s'a insinuatu cá docente privatu la academi'a de drepturi din Sibiiu, adica dn. Dr. Dim. Racuciu carele a depusu doctoratulu in renumit'a academia dela Graetz, inca i se punu pedeci fórte mari.

Acels carii in timpulu dietei dela 1863 au avutu ocasiune de a conversa cu barbatii dela in. cancelaria reg au si aflatu inca de atunci, ca ide'a de docenti privati in limb'a romanésca fusese fiic'a unei idei multu mai maretie. Pana atunci ungurii inca nu aveau academia de drepturi. Asié br. Fr. Reichenstein a scosu in conversatiuni private ide'a infiintiarii unei universitati transilvane paritetice pentru tóte trei limbile tierii, in care adica sciintiele mai nalte se se propuna cu valóre de dreptu in tóte trei limbile. Odiniora a infiintia o universitate insemná mai totu atata, cá si cum ai castiga o tiéra. Spesele unei universitati cu cate 20 pana la 50 profesori si docenti platiti dela 1000 pana la cate 2000 fl. se potu numi colosale. Asemenea spese le póte porta numai statulu. Pana se castigi dela statu, adica dela potestatea legislativa acésta favóre, se afla cu cale, cá deodata si se restaure cursulu de drepturi in Clusiu, unde mai fusese, erá de alt'a se se faca o incepetura si in limb'a romanésca prin docenti privati Ide'a nu a remasu perduta.

Inca la 3 Augustu 1863, adica nainte cu trei ani esi o preanalta decisiune, prin care se concede si se demanda, cá la academiile de drepturi din Ardéiu se se propuna studii practice de dreptu in limb'a romanésca. Sub studii practice intielegemu legile positive, precum sunt: dreptulu civilu si criminalu, procedurele loru, legile administrative si finantiarie, dreptulu patriei (Transilvaniei), si lasi fia si dreptulu romanu (Institutiones et Pandectae), éra cele mai multu doctrinarie, precum de ecc. dreptulu naturei, etic'a, dreptulu privata germanu, dreptulu feudalu, istori'a dreptului germanu etc potea se mai astepte 3—4 ani. Despre acei docenti romani se presupunea totuodata, ca folosinduse ei de tóta terminologi'a juridica ce s'a pregatitu in parte mare prea bine prin fostele translatore c. r. in 10 ani, precum si de ceea ce ecsista in tierile romanesci din vechiu si din nou, adica incependu dela Pravil'a lui Vasilie Voda pana la Domnii Caragea si Sutiu, de acolo pana la Regulamentulu organicu din 1830 si dela acesta pana la traducerea codicei lui Napoleonu, voru stator o terminologia juridica romanésca, care se nu mai póta fi supusa la nici unu felu de dispute filologice, acolo unde vine la intrebare averea, onórea si viéti'a ómeniloru.

Pe acestea temeiuri s'au cerutu apoi platile docentiloru romanesci transilvani dela senatulu imperialu. Platile s'au votatu si s'au sanctionatu, docenti inse nu s'au aratatu, afara de unulu Dr. Racuciu, carele astadi petrece in Sibiiu cá concipientu de advocatura pentru care se pregatesce; inse si acesta dete preste pedeci, éca cum.

Racuciu cerù dela regimu postulu de docentu privatu la academi'a din Sibiiu, inse cu scopulu de a se bucura de tóte drepturile recunoscute docentiloru dela universitati prin decretele ministr. din 19 Dec. 1848, 5 Ian. 1849, 8 Mart. 1849, 27 Apr. 1850 (Bulet. imp. Nr. 208) etc. etc. In gubernu r. impartasi de dato 26 Iulie 1866 Nr. 17061 preanalt'a incuviintiare a cererii dlui Racuciu. Corpulu profesoriloru dela academi'a din Sibiiu remustrà de dato 14 Aug. asupra denumirii noului docente in modulu cu care s'a facutu acésta. Dn. Racuciu va fi sciindu pe ce temeiu se va fi intemplatu acea remustratiune; atata sciu si eu, ca asupra persónei lui n'are nimeni nimicu, ci aici jóca unu principiu din cele mai delicate, séu dóra si dóua, incatu mi se pare ca causa desu numitului doctoru in drepturi va deveni in scurtu totuodata cestiune strinsu nationala. De odata ve rogu, cá la acésta scrisóre a mea se nu mi se adauge nici unu felu de nota, déca voiti cá se ve mai scriu despre asemenea trebi.

X. Y.

Blasiu 9 Octobre 1866.

Sambata in 6 a. l. c. cam pre la 5 óre dupa amedi furamu norocosi noi Blasiani a fi onorati, cu presentî'a Escelentiei s'ale Episcopului romano-catolicilioru din Transilvani'a Michaele Fogarasi, carele, precatu scimu, voliudu asi face si respective a reintórce Escelentiei S'ale parentelui Metropolita Alecsandru Sterc'a Siuluțiu curtenirea in din'a si tempulu supra disu, veni la noi in Blasiu insocitu de vreo 5 membri din clerulu gremiale rom. catholicu si adeca de secretariulu Eso. S'ale P. O. Stefanu György de P. O. D. Canoniou capitulare — Rainsiu de P. M. D. Directore alu cancelariei — Kolozsi si de doi dd. Profesori din Gimnasiulu rom. catholicu alu Albei-Julie. Escelenti'a S'a Met. opolitulu nostru incunoscientiatu de timpuriu despre venirea illustrului óspe se si ingrigia de primire catu prin corespundietoria, dispunendu doi diatre dd. Canonici capitulari din Blasiu, si anumitu: Ioane Negrutiu si Antoniu Vestemianu se ésa spre intimpinare, cari si esira inaintea Escelentiei S'ale D. Episcopu cu caret'a escelentiei s'ale a Metropolitului dinpreuna cu mai multe trasuri de ale cetetianiloru din Blasiu primindulu si beneventandulu la satulu Cratiunelu de unde l'au conoomitatu pana la curtea metropolitana, unde Escelenti'a S'a Metropolitulu din preuna cu veneratulu capitulu metropolitanu si cu una parte a clerului gremiale postati in treptele curiei metropolitane au beneventatu pre Escelenti'a S'a D. Episcopu rom.-catholicu cu cuvente esprimatorie de intima confidentia si de multa reverentia catra acelasiu.

Deunadata cu acésta primire concomitandu Escelenti'a S'a Metropolitulu si Veneratulu Capitulu metropolitanu pre illustrulu óspe in odaile destinate spre incuartirare in curi'a metropolitana si facundusi curtenirea indatinata; — Escelentia S'a D. Episcopu, indata atunci sér'a a si reintorsu dd. capitularisti visitele aratandu in totu loculu multa descendentia si afabilitate. Dumineca demanétiu in 7. a. l. c. cerceta Escel S'a Parochi'a si Basereca romana catholica din Tür, cu suita, deunde dupa finirea functiuniloru se reintórse la Blasiu in resiedinti'a metropolitana, unde Escelenti'a S'a d. Metropolitu in onórea ven. seu ósp. dispuse a se arangiá unu prandiu de onorare, la care sub presidiulu Escel. S'ale d. Metropolitu luá parte Escelenti'a S'a d. Episcopu romano-catholicu cu tóta suit'a de calatoria, membrii consistoriului metropolitanu si cativa oficiri militari romani, cari din intemplare inca se aflau la Blasiu.

Tempulu prandiului a fostu momentulu de espresiunea celoru mai cordiale sentimente de reverenti'á si stim'a imprumutata repetita si prin toaste alese? — Luni in 8 a. l. c. pre la 7 óre se reintórse Escel. S'a D. Episcopu din preuna cu suit'a insocitu si de catra Escelenti'a S'a Metropolitulu pena la Craciunelu, lavandu toturoru cari l'au cunoscutu si cari nu l'au cunoscutu mainainte, cele mai vive impresiuni despre demnitatea sa de capu baserecescu afabilu, modestu si iubitoriu de basereca si Cleru, si de patriotu devotatu benelui patriei, pacei si bunei intielegeri.

b.

UNGARI'A. Pana in minutulu de facia s'a despitu terminulu conchiamarii dietei Ungariei si a denumirii ministeriului prin reu informatele diarie ale Ungariei de nenumerate ori si totu de atatea ori le deminti eventulu negativu. Acum mai respandescu, ca in 20 Oct. se va rechiamá diet'a si pre la mediulu lui Nov. voru incepe lucrarile ei; nu mai incetésa inca a cantá totu pe strun'a de mai nainte pentru ministeriu inainte si nu dupa dieta, cum scimu de mai 'nainte. —

Ce facu inse celelalte natiuni ale Ungariei? Despre romani nu scimu, nu observamu nemica, déca au facutu ceva pasi in contra tendintieloru egemonice, or póte se multiumesca cu imputarile prin diurnale facute ardeleniloru cu cuventu, ca nu ar aretá neci o activitate? — Am dori se ne dè Dloru esemplu de o mai mare ingrigire si activitate pentru viitoriu. —

Ce facu serbii? — Ei se tienu de parol'a, ce si au dat'o in Becskerek spre a face pasi la in. tronu, cá se'si castige valore drepturiloru natiunale serbesci. Comunitatile bisericesci serbe un'a dupa alt'a se aduna in urm'a parolei acelei spre a sprigini din respoteri decisiunea meetingului din Becskerek atatu prin petitiuni, catu si prin dechiarari de aplaudare si subscriere a aceloru decisiuni. Asié se facura in Kikinda mare si in mai multe alte comunitati bisericesci adunari cu scopulu acest'a. — Gen. Stratimirovic conduse o deputatiune la Mai statatória din Caichisti si cerura dela Mai., cá se se opréca colonisarea strainiloru, mesterits prin derogatorii, si primira dela Mai. unu responsu, ce le nutresce sperantî'a.

Ce facu slovacii? Ei alesera o deputatiune statatória din ddnii Pauliny. Toth. Dr. Hurban, Dr. Seberiny, Maly, Dr. Mudron si Dr. Stor spre a asterne o adresa de aderintia Mai. Sale votata in adunarea generala a reuniunei loru literarie „Matica slovaca“, care in 11 Oct. se si presentà in audientia, in capulu careia v. presied. Maticei, P. Toth, tienù catra Mai. S'a imp. o cuventare de cuprinsulu urmatoriu:

Maiestate C. R. Apostolica!

Pré Indurate Rege si Domnu!

Nenorocirea, care in urmarea unui atacu malitiosu, a prorupte din 2 parti deodata asupra monarchiei austriace, si evenimentele cele triste de pre campii batalici din urma in Boemi'a au casiunatu tuturoru popóreloru acestui imperiu o durere profunda, — si cu atatu mai profunda au casiunatu unei parti locuite de natiunea slovaca din iubit'a nóstra patria Ungari'a. Natiunea slovaca supta tóte impregiurarile prè credintiósa Mai. Tale c. r. ap. fiindu nefavorita de sórte, nu are altu punctu de intalnire ertatu dupa lege, decatu „Matica slovenska“ aplaudata prin gratî'a si parentésc'a favóre a Mai. Tale c. r. ap.

Acestu institutu — cá singurulu representantu pana acum publice recunoscutu alu natiunii slovace, care numera aprópe 3,000.000 suflete, a consimtitu in mesura deplina nenorocirile resbelice, venite asupra Austriei, in siedinti'a s'a generala anuala tienuta in 12 a lunei trecute, si de acesa si-a si datu dechiarat'a espresiune simtiemintelor celoru credintióse catra pré'nalt'a dinastia imp., incredintiandu serbatoresce pre Mai. S'a c. r. ap.: ca dupacum pana acum in bine si in reu, in dile scrime si turbure, a statu natiunea nóstra totudéuna cu credintia neclatita catra casa'a domnitória ereditaria, si dupacum ea pana acum neci odata, — neci prin amenintiari, neci prin amagirile dusmaniloru tronului — nu s'a lassatu amagita la calcarea credintiei, in viitoriu inca va pastrá in animele sale totudéuna acelesi simtiemiute de credintia catra sacrat'a persóna a Mai. Tale c. r. ap.; si catra pré'nalt'a casa domnitória, si in privinti'a acest'a nu va lasá se o intréca neci una din natiunile austriace.

Binevoiesce Mai a primi gratiosu acésta espresiune a simtiemintelor de credintia neclatita si de omagiu alu natiunii nóstre slovace facuta din adenculu animei, si la nou'a organisatiune constitutiunala a statului austriacu si a patriei nóstre Ungari'a, ce ne sta inainte, se binevoiti parintesce si pré'nduratu a luá in considerare si liber'a desvoltare nationala a poporului nostru.“

Mai. S'a binevoi a responde cu urmatórele cuvinte:

„Me bucuru, ca in dilele acestea grele, care le-am ajunsu mai deunadi, potu primi acést'a dechiaratione a credintiósei Mele natiuni slovace, despre care nu Me-am indoitu neci odata. Fiti asecurati, ca nu voi uitá de supusii Mei slovaci suptu neci o impregiurare.“

— Croatii, cari au o pusetiune politica autonóma si in catuva mai analóga pusetiunii nóstre, inca nu remanu pasivi ci misca tóte, pentrucá se'si asecuresce autonomi'a si dreptulu politicu coordinatu Ungariei si facu pasi cá catu mai in graba se li-se convóce diet'a. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a 14 Oct. O scrisóre autografa a imp. catra ministru de statu cuprinde cea mai caldorósa recunoscintia catra tóte clasele de popóre pentru resemnatiunea dovedita sub decursulu resbelului de curundu trecutu. — Unu curieru alu regelui Italiei sosi aici din Florenti'a cu tractatulu de pace subscrisu, si la c. Menabrei, s'a datu o dinea, la care luara parte Menabrea, curierulu si cei-lalti atasiati italiani; in 12 s'au intreschimbatu tractatele ratificate. — O tóia din Brünn descopere, cumca Mai. S'a imp. intr'una din ultimele siedintintie ale consiliului de ministri, la care presidiù in persóna, s'ar fi decliaratu, cumca politic'a de sistare a constitutiunii imp. trebue se iè capetu; trebue se damu popóreloru asteptatórie ceva positivu, in generalu pre catu se póte de multiamitoria. De acesa astépta dela consiliari propuneri respective. Privitoriu la Ungari'a „Wanderer“ scrie, ca Mai. S'a ar fi comisu unui comitetu, statatoriu din br. Hübner, Beloredi, Sennyei si G. Mailath, cá se examinésse elaboratulu comisiunii de 15 despre causele comune, care comitetu a reieptatu operatulu, fiinduca primirea lui ar trage dupa sine denumirea ministeriului, care insaite de regularea causeloru comune ar face pré mari pretensiuni.

— In 21 Sept. se impuscà in Wiener-Neustadt unu locotenente primariu, care fù invinovatitu, ca a provocatu ostasii la fuga in retragerea dela Sadov'a. — Din corpulu lui Klapka sosira la Vien'a vreo 300 insi, oficiri Károlyi si Cráki si se crede, ca se voru espedá pre acasa in urm'a amnestiei stipulate cu Prusi'a, éra altii vorbescu, ca se voru decimá. — Imperatés'a din Mecsicu calatori din Rom'a la Miramare si se ar afiá atacata in potere spirituale de superare. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. „Monitoriulu“ ne anuntia, cumca M. S. Domnitoriulu insocitu de ministrulu lucrariloru publice ad interim a plecatu in 1-a Oct. spre a visitá Tergovistea si orasiele Campulungu si Curtea de Argesiu, de unde pre la Pitesti se va reintórce duminec'a la Bucuresci.

In tóte partile Romaniei se facu adunari pentru preintielegeri in cas'a alegerei si pentru a combiná si intruni voturile in barbatii de incredere, atatu pentru senatu catu si pentru deputatii venitoriului parlamentu. Lupt'a e ferbinte cá cum ar fi totu pa.tite cu principie opuse, si nu toti romani in Romani'a! —

— In Iasi spare unu diurnalu nou intitulatu „Constitutiunea“ ésa de 2 ori pre septemana, cu 74 lei pre anu, sub Redactiunea DD. Iordache Beldimanu, Costache Negruzzi, Vasilie Pogor, Constantinu V. Suzo, Georgiu Marzescu. Din profesiunea de credintia a acestoi diurnalu vedemu, ca se simtiesce imperativ'a necesitate de a se sustiené constitutiunea cu cea mai posibila rigorositate. Regimulu constitutiunalu si nou'a viétia in care a intratu tiér'a, e credenlu diurnalulu.

— Dela Constantinopole sosira sciri din 11 Oct., cumca insurgentii din Creta se afla respinsi in munti, si sunt blocati si pre uscatu, si pre mare, ér' o parte ar voi a se supune.

— Ne sosi la mana o brosiura intitulata „11/23 Februariu 1866“ de Nicolae Cretiulescu, Bucuresci, tipografi'a lucratoriloru asociati, pasagiulu romanu 12. D. N. Cretiulescu dechiara fapt'a din 11/23 Februariu de silnicia si cele ce s'au scrisu dupa acesa in privinti'a acelora guberniului trecutu, i se paru dictate de patimi cu intentione de a defamá. Noi consideramu tóte cele scrise de D. fostu ministru „totum fac“ alu fostului Domnitoriu, numai cá o dare de séma si o informare a publicului despre starea lucrului, cá se nu se créda asié exagerate, dupa cum se luà in petióre de unii, ce voiescu a condamná totu si bine si reu, ce s'a facutu sub regimulu f. Domnu Cusa. —

— C. Oratiu Flaccu comentatu. D. Dr. de filosofia si profesore de limb'a latina si romana in liceulu din Iasi in favórea tenerimei studióse a datu la lumina prim'a carte din Oratiu cu comentari in limb'a romana, care se folosesce de tenerimea studiósa cá conducatoriu, se póte afiá la Souczek et Comp. cu 1 fl. v. a.

— Principele Stirbeiu min. de esterne avendu a lipsi pucinu pre unu timpu dela postu — pana la reintórcere e inlocuitu ad int. prin ministrulu de finantia Mavrogheni.

— Cu decretu din 28 Sept. D Lupascu e numitu de presiedinte la tribunalulu Cahulu. D. D. Ghica licentiatu in drepturi e denumitu presiedinte la trib. Bacau unde fù cá judecatoriu. D. D. Raletu pres. la trib. Falciu.

— Marmur'a dela olanesci, din care se afla mai multe obiecte bine lucrate, espuse in sal'a min. de culte, a devenitu a fi unu productu alesu in Romani'a, si se dorésce de toti, cá se se tramita acésta marmura si la exspositiunea universala dela Parisu, pentru care se facu multe pregatiri in Romani'a. —

Domnule Redactoru!

Craiova 24 Sept. 1866.

Pe timpu ce curge, natiunalitatile cele mai obscure si mai neinsemnate se lupta cá se ésa la lumina, desgróp'a din archive ratacite drepturi perdute, traditiuni uitate, scriu si tiparescu

chiaru fara nece unu folosu presente, intielegundu prea bine, ca necunoscutulu viitoriu pasträza in pantecele seu triumfulu tuturor causelor drepte, cand sunt cu demnitate sustienute de puternic'a presa. Numai noi romanii, déca nu me insielu, paremise, ca stamu indereptu in acésta miscare a secululuí. Nu facemu nemicu, ori fórte pucinu, cá se scótemu la lumina drepturile nóstre de natiune, situationea nóstra politica cea adeverata. Fi-va óre pentru ca sun temu mai favorabilu accentuati decatu ori care natiunalitate alta in Europ'a? Nu scimu. De stulu, ca pres'a romana, dupa cum se afla astadi conduse, gasesce cu cale a spune pré pucine despre cele ce ar constitui natiunalitatea romanilor dela Dunare, a critica fórte slabu conduit'a politica a conducatorilor de di si destinateloru natiunei, a face fórte raru, déca nu nici odata, o comparatiune intre cele ce se urméza si cele ce ar trebui a se urma. Astfeliu, in catu, déca am merge mereu cá astadi, nu vomu ajunge niciodata a ne ridica la adeverat'a si meritat'a positiune ce ni se cade, din umilit'a, bastard'a si nenorocit'a positiune in care ne-am afla pusi din nesciinti'a, slabitiunea, ori alte contrarietati nenorocite din timpii trecuti.

Spre a implé o atare lacuna me adresezu la diurnalistic'a *) de acolo, parendumi-se mai bine dispusa; si ve invitu se deschideti o rubrica, in care se fia chiamati toti campionii natiunalitatii nóstre a scrie despre drepturile nóstre reale cá natiune, despre situationea nóstra politica, respective, cum amu fostu, cum suntemu, cum amu puté fi si cum meritamu a fi: Cu alte cuvinte despre teori'a si practic'a drepturilor nóstre cá natiune ce suntemu, amu fostu si mai putemu fi. Subiectulu de si fórte insemnatu si delicatu, dar' nu mi se pare imposibile in timpulu de facie. Tractatu cu multa perspicacitate si cu pucinu tactu, credu, ca departe de a destepta vre o furtuna va sci a le potoli, ba inca conjura cu multa abilitate.

In consecintia ve tramitu urmatórea corespondintia ce amu cititu in diuariulu „Timpulu" din Londonu Nr. 45 dela 11 Aug. 1866 si care mi a datu acesta idea.

Vediendu, ca nici unu diuariu romanu nu a fostu delocu impresionatu de o asemenea noutate, incatu sei faca criticele si comentariele ce compórta, ba inca nici nu amu vediutu reprodusa in vre unulu; cunoscundu pe de alte parte imposibilitatea si tactic'a publicistiloru nostri locali, pe care eu nu amu aprobatu o niciodata; convinsu, infine, de utilitatea de a tracta asemenea cestiuni in publicu si prin presa, astadi mai bine decatu ori si candu, m'amu decisu a deschide cu diuariulu Dv o corespondintia in feliulu acesta, cu care impartasindu-ve peripetiele prin care voru avé a trece cestiunile nóstre natiunale, se le putemu insoci, pe catu ne va fi puterea, cu comentariele si criticele de care va fi trebuintia. (Asteptamu. R.)

Negotiatiunea despre care se vorbesce in acésta corespondintia a diuariului Timpulu, negotiatiune prin care Carolu I. de Hohenzollern voiesce a capatá dela Sublim'a Pórta recunóscerea s'a de domnu alesu alu Romaniloru, ne deschide unu campu intinsu de comentarie si critice, prin care se putemu espune atatu teori'a drepturiloru nóstre proprie de natiune, catu si crorile ce s'au facutu, ce se facu inca necontenitiu, din precugetare si rea vointia, ori din nesciintia si febletia, de catra autoritatile nóstre politice si literarie ale dilei, improvisate, de politic'a straina si in parte de Cusa, si care bine ori reu, dar' se gasescu astadi in posesiunea puterei in statuiu nostru romanescu.

Déca diuariulu Dv. va adopta corespondinti'a mea in feliulu ce v'o anunciu, apoi in epistolele urmatóre vomu consemna aceste critice, ce au o fi intinse si feluite **). Deocamdata nu ve putemu insemna alta, decatu contrastulu curiosu ce ne infacisiéza conduit'a ómeniloru publici, ce se dicu patrioti romani cu a strainiloru ce sunt puru si simplu filoromani. Pre catu cei din urma se muncescu a ne rédica, pre atatu noi ne complacemu a ne tavali in tierena, in care ne gasimu aruncati de inemicii nostri. Asié ve infacisiamu minunatulu spectacolu de a vedé drepturile natiunei nóstre sustienute de straini si prostituate de noi.

Acestu fenomenu ce la multi profani se va pare unu adeveratu paradocsu, déca nu l'am esplica noi unulu din cei mai initiati, noi carele de douedieci si siese de ani ilu privimu cu manile incrucisiate, ilu studiemu si 'lu gasimu rostogolinduse fara pregetu in giurulu nostru, cá se iè tóte formele dupa timpu si trebuintia; acestu fenomenu, dicemu, este unu fenomenu naturalu, productiune a politicei amiciloru nostri, cu care amu fostu nevoiti a avé reporturi internationale, si pe care l'amu numitu in limbagiulu usualu, invasiunea fanariotismului.

Cá se finimu epistol'a de astadi éta corespondinti'a de care este vorb'a:

„Ni se scrie dela Constantinopole din 25 Iuliu.

„Amu potutu informa pe lectorii „Timpului" despre solutiunea dificultatiloru moldo-romane; amu facut'o cu grabirea meritata de importanti'a evenimentului. O cestiune resolvata intre statea cestiuni é impovoréza si intuneca orisontele politicu, acésta cestiune resolvata nu dupa liter'a ce omóra, ci dupa spiritulu ce vivifica: astfeliu erá trumósa novela ce telegram'a si epistol'a mea din urma aduceau lectoriloru Dv., astfeliu era frumósa novela ce D. Ionu Ghica aduce natiunei romane.

„Tóte, intr'adeveru, erau prevediute si fiesate; era cá unu actu intre principele Hohenzollern de o parte si sublim'a Pórta de ocealalta. Principele a adresa sultanului o epistola, si ar specifica invoitele patrusprediece puncte relative la drepturile si datoriele reciproce ale vasalului si ale suzeranului; dupa acésta se va duce la Constantinopole si va capata firmanulu de investitutura, calcatu pe epistola oficialu adresata sultanului.

„Eramu gata a complecta insciintiarile ce ve facusemu deja, prin analis'a epistolei alu carei modelu, acceptatu de dinsulu luase ou sine D. Ionu Ghica, ministrulu afaceriloru straine si tramisulu ecstraordinariu alu principelui, candu pe neasteptate aflamu, ca nemicu nu s'a facutu, ori mai bine, ca totu s'a stricatu in arangementulu hotaritu, ar fi disu cineva, cu o maniera nescimbatóre.

D. Ionu Ghica, la intórcerea s'a la Bucuresci, a intempinatu impotrivire la proiectulu de arangementu cu atata greutate elaboratu pe candu a fostu la Constantinopole, astfeliu, ca primulu seu actu, intorcunduse la ministeriu, a fostu de a contromanda voiagiulu curierului de cabinetu ce urmá se plece din Bosforu vinerea din urma.

Ar trebui acum se se cunósca motivele acestui derangementu, se se scia, care din cele patruspredece punete nu au cerutu aprobarea principelui, ori ce nóue puncte principele aru voi se adauga la cele patruspredece, fara cá inalt'a Pórta se fia consimtitu inca la una sau la cealalta modificatiune.

„Tocmai pentru ca se vorbesce si se scredita multe pe alei, me vediu silitu a ve presenta sub acésta indoita forma situationea actuale a cestiunei; ca-ci mi se asecura din buna fontana, ca dificultatea este indoita, si resida de o parte in articulii ce principele Hohenzollern nu aproba de locu, si de alta parte in acéea ce aru voi se le substitue.

La ochii sei, s'ar lovi autonomi'a principateloru prin claus'a ce determina cifr'a puterei armate de care voru puté dispune; la ochii sei, situationea principateloru ar fi prin intemplare compromise prin claus'a, ce le obliga a lua armele pentru apararea imperiului, la ochii sei, autonomi'a aru inceta de a ecsista déca Sublima Pórta ar avé dreptulu de a ocupa principatele, de cate ori si candu le va crede amenintiate de unu inimicu straiu; la ochii sei, ceremoni'a investiturei este unu lucru de prisosu; voiagiulu la Constantinopole s'ar puté face bine, dar' nu se cuvine se fia obligatoriu; principele este alesulu Romaniloru, este principe prin volienti'a natiunale, nu are nevoia de nici o investitura, déca sultanulu va ratifica votulu supusiloru sei romani *

Éta punctele otarite ce atingu susceptibilitatea principelui Carolu. Incatu pentru punctele, a caroru aprobatiune o reclama: sunt dreptulu de a bate moneta cu efigi'a s'a, de a da decoratiuni, de a avé in strainatate representatiuni consulari, tóte dreptori care, la ochii sei, sunt elemente constitutive si nedespartite de autonomi'a garantata de tractate.

La tóte cele ce precedu, cá se ve spunu tóte cate se vorbescu, sunt datoru se adaugu, ca principele emite pretensiuni pentru dreptulu seu escplicitu de ereditate la tronu, si face obiectiuni pentru ceremonialulu voiagiului seu la Constantinopole, unde voiesce a fi primitu, nu numai cá principe alesu alu Romaniloru, dar' inca cu onorurile cuvenite altetiei regale, altet'i'a s'a regale Principele Romaniloru: astfeliu ar fi finitulu finale alu acestei laboriése negotiatiuni.

Nu am multa nevóie se ve spunu, ca aceste resemnemente nu au nimicu oficialu, dar', dupa fontanele, de unde le tragu, imi este permisu a conchide, ca principele Carolu este unu harnicu discipulu alu nesatiosului Bismark, si ca elu, pe tiermii Dunarii, isi aduce aminte, ca este parinte deaprópe cu invingatoriulu dela Sadov'a. Parinti'a obléga, ecsemplulu oblége, cugeta neaparatu.

Voiu avé grija de a urmari acésta cestiune, cá se ve potu tiené in cursulu ei. De acum inse v'asi puté spune, ca ministrii turci sunt inspaimentati de acésta nóua viitura dela Bucuresci, ca principele nu ratifica arangementulu conclusu de ministrulu seu. Ei se magulescu, ca acésta pórta, pe care cestiunea orientelei putea face iruptiune, va fi inchisa, si inca bine inchisa. Mare cu adeveratu a fostu erórea loru, ca-ci déca ecsigentiele principelui de Hohenzollern voru fi astfeliu, precum le deseriu mai susu, apoi eu nu vediu terminulu de midiulocu care ar puté satisface si pe vasalu si pe suzeranu, si pe puterile garante.

Cu tóte acestea Turci'a nu are de ajunsu tóta atentiunea s'a, cá se mantiena in ordine si linisce acelea din provinciele sale, unde se teme de turburari, cá se remediese trist'a situatiune a finantieloru, si a inlatura astfeliu sabi'a lui Damocles, banoruta, de imprumuturile bisanuale ale lui Fuad-Pasia au atiernatu asupra capului imperiului, cá se stirpésca birgantagiulu, ce bantue provinciele; cá se departeze din poporu progresele miseriei si ale fómetei, aceste doua rele consiliarie in timpuri critice.

Aci finesce corespondinti'a dela Constantinopole a „Timpului". Comentariele mai tardiu. Pe maine ve promitemu, déca ne vomu intielege, o epistola a mea catra redactori dela „Desbateri" diuariu din Bucuresci,, care incadra cu subiectulu nostru. Sanatate *)!

Emanuele Quinezu.

Evenimente de mai mare insemnatate nu avemu astadata de a inregistrá din statele eterne; totu ce merita atentiune e, ca ministeriulu Rusiei si-a datu demisiunea si m. pr. Constantinu e incredintiatu cu compunarea altui ministeriu; ca trupele pornite catra Prutu si Galiti'a ar fi primitu ordine a stá pre locii, ér' cu atentatorulu Karakoff s'au mai condemnatu la mórte 34 complici la complotulu de a omori pre imperatulu si 15 la ecsilu in Siberi'a.

In Itali'a se desiertara fortareteiele Peschiera si Mantua de austriaci si intrara italiani. — In orientu Turci'a a concentratu in Epiru si Tesali'a 30.000 soldati si Omeru Pasia s'a dusu la Macedoni'a. Ér' scirile grecesci despre candioti suna, ca ei au mai stinsu trupele egiptene, pe candu turcii scriu din contra. Francí'a cu Angli'a, Itali'a si Austri'a nu voru a lasa se se aprinda caus'a orientala, dupa cum vre Rusi'a, pana candu se voru ocintielege a lua decodata si caus'a Poloniei inainte. —

*) Ad revidendum! — R.

Cursurile la burs'a in 16. Oct. 1866 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 12 cr. v.
Augsburg	—	—	127 „ 75 „

*) NB. Diuariele nóstre de aici mi au respinsu de mai multe ori asemenea avansuri. Ér' motivulu adeveratu nu l'amu potutu gasi decatu in afinitatea si simpati'a redactoriloru si fondatoriloru lor cu sistematulu atacatu. —

**) Ve invitamu; sine ira et studio suntemu datori cu totii a servi adeverului, fara a isbi in scopulii periculosi; obiective totu ce ne concede ordonanti'a de presa si positiunea; fia inse personalitatile lasate de o parte si in pucine multe. — Red.

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparíulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.